

Är USA:s statsvetenskapliga hegemoni en myt? En kartläggning av internationella influenser på svensk statsvetenskap

Hur påverkas svensk statsvetenskaplig forskning av sin internationella omgivning?¹ Det är en fråga som ständigt återkommer, med all rätt, eftersom det är viktigt att veta vilka influenser som är starkast och vilka konsekvenser det får för ämnet. I en tid när information kan bytas blixtnabbt över kontinenter är det väsentligare än någonsin att se vilka kontaktvägar som dominerar och var någonstans svensk statskunskap befinner sig i den globaliserade vetenskapsvärlden. Sverige är en nation med små resurser i jämförelse med stater som USA och Storbritannien. Det är därför rimligt att anta att påverkan är betydande från de ledande vetenskapsnationerna, främst USA. Så görs också i en uppmärksam rapport om svensk statskunskap som publicerades 2002. Där hävdas att statsvetenskaplig forskning i Sverige står under starkt inflytande från USA (Hydén, et al. 2002: 15). Problemet med rapporten är emellertid att den inte presenterar några data för hur inflytandet ser ut mera exakt.

Det blir därför den här artikelns uppgift att försöka mäta det internationella inflytandet över svensk statskunskap. I den allmänna diskussionen om betydelsen av de vidgade internationella kontaktvägarna hörs argumentet att det för särskilt små stater kan vara förenat med risker att allt för intimt umgås med de stora giganterna. Skälet skulle vara att såväl frågeställning som teori och metod anpassas till det som de dominerande nationerna finner mest angeläget. Att det helt enkelt inte skulle gå att med framgång hävda en liten nations intressen i den vetenskapsvärld som redan har agendan bestämd av särskilt amerikanska intressen.

Sverige har världens äldsta statsvetenskapliga professur och vi kan därmed datera de första insatserna i ämnet till 1620-talet. Forskning var vid den tiden inte det viktigaste utan snarare ut-

Statsvetenskaplig Tidskrift 2002, årg 105 nr 2

bildning av en effektiv statlig administration för att klara stormakten Sveriges behov. Sveriges stormaktstraditioner är sedan länge borta, men genom statskunskapens historiska förankring finns en betydande nationell tradition att försvara. Frågan är om det är möjligt i takt med en ökande internationalisering?

En särskilt viktig faktor för dagens forskning är tillgången på källor och litteratur. Databaser över artiklar och forskningsrapporter likaväl som böcker är tillgängliga för alla och när de nationella gränserna suddats ut kan det vara skäl att anta att de engelskspråkliga utgåvorna har kommit att blir allt vanligare källor även för svenska forskare. Att så är fallet borde vara möjligt att mäta. Med vilka forskare som kontakter etableras borde likaså vara möjligt att fastslå. Rimligen borde alla och kanske särskilt de mindre nationerna tjäna på ett rikt och allsidigt utbyte med de stora forskningsnationerna. Kritik och meningsutbyte mellan självständiga forskare, oberoende av nationalitet, är det som sist och slutligen banar väg för nya idéer och tankeriktingar. Så ackumuleras kunskapen till allas nytta (Lakatos och Musgrave 1970).

En av de faror som kan lura på en liten forskningsgemenskap är att den drabbas av s.k. *brain drain*. Vidare skulle det kunna bli svårigheter att hålla samman ämnet eftersom det i den internationella kunskapsutvecklingen tenderar att bildas en rad subdiscipliner som tämjer på resurserna. Statskunskap som ämne hotas, enligt detta resonemang, av uppluckring och sönderfall i små "sub-disciplinära" gemenskaper (Goldmann 1990, Anckar 1991). Skall detta uppfattas som ett hot eller en möjlighet?

I undersökningen har vi använt oss av tre olika indikatorer på internationellt inflytande: antalet utländska referenser i doktorsavhandlingar, antalet utländska referenser i *Statsvetenskaplig Tidskrift*, plus en enkät ställd till professorerna i statsvetenskap vid de fem ledande universiteterna i landet.

Artikeln har följande uppläggning. Först sker en kort genomgång av de tidigare studier som gjorts om ämnet statskunskap. Därefter följer en presentation av studiens metod. Som tredje inslag presenteras resultaten av undersökningen. Avslutningsvis sker en analys av det vi funnit

och vi diskuterar om det internationella inflytandet hämmar eller stimulerar den nationella statsvetenskapliga diskursen.

Tidigare studier av svensk statskunskap

Det har gjorts många studier om svensk statskunskaps tillstånd, men få har försökt mäta det internationella inflytandet. De som har ägnat intresse åt den sidan av saken är bland andra Olof Ruin som hävdar att svensk statskunskap har genomgått tre olika stadier (2002: 42-44). Den första dominerades av tyska vetenskapsmän i början på förra seklet. Därefter följde en period med svenskinfluerad forskning fram till slutet på 1950-talet. Sedan kommer en period med starka influenser från den amerikanska statskunskapen. Det gäller särskilt den beteendevetenskapliga inriktningen, som framstod som det verkligt nyskapande, inte bara i Sverige utan över praktiskt taget hela västvärlden. Också Elvander har dragit liknande slutsatser (Elvander 1978).

En förklaring till att främst brittisk och amerikansk forskning utövat starkt inflytande är det engelska språkets allt mer dominerande ställning. Det är ofta det enda främmande språk forskarna i Sverige behärskar tillräckligt bra för att följa andra forskares arbete. Engelskans särställning efter andra världskriget är nyckeln till att allt fler forskare i allt fler länder kan kommunicera med varandra. Lite förenklat kan man säga att engelskan kommit att ta över den särställning tyskan hade före andra världskriget som dominerande främmande språk i Sverige. Samtidigt som amerikanska forskare öppnar nya perspektiv för forskarna i landet vidgas språkkunskaperna så att det blir möjligt att följa med i utvecklingen och omsätta forskningsrön till svenska förhållanden. Jönsson (1993) menar att inom internationell politik har detta varit särskilt märkbart, och fältet har t.o.m. kommit att betraktas som "an American social science" (Hoffman 1977, Weaver 1998, Crawford och Jarvis 2001).

En viktig faktor i ämnets utveckling är hur universiteten är organiserade och hur forskning finansieras. I Europa och inte minst i Sverige är det en statlig angelägenhet att finansiera utbildning och forskning. Det har naturligtvis bidragit

till att de frågeställningar och intressen staten haft vid olika tillfällen varit viktiga för forskning och undervisning. Utbildningen av ämbetsmannakåren var den viktigaste uppgiften för den första statsvetenskapliga institutionen i Uppsala och utbildningen är än i dag den dominerande uppgiften för universiteten (Anckar 1991: 243, Wittrock 1992, Westerståhl 1990).

I USA gäller delvis andra förutsättningar. Universitetens friare ställning gentemot statsmakten också vad gäller finansieringen medför att forskarna har en annan utgångspunkt. Här gäller en betydande konkurrens om forskningsresurserna och forskarna rankas ständigt. Deras resultat ger det egna universitetet för- eller nackdelar i kampen om medlen och en mer affärsinriktad inställning råder på det hela taget inom den akademiska världen (Hydén et.al. 2002). Det är således inte bara en fråga om den språkliga särställningen amerikanerna har utan också hur de utnyttjar sina resurser, vilken anda som omger den akademiska sfären i USA.

I Sverige är vi dessutom benägna att se ämnet statskunskap om en sammanhållen disciplin vilket inte är en självklarhet i USA. Där och delvis också i Storbritannien betraktas t.ex. internationell politik som ett eget ämne (Goldmann 1990). Det gör att vi får vissa svårigheter när det gäller att bestämma var någonstans fokus skall ligga när vi vill analysera ämnet statskunskap och hur det påverkas av sin internationella omgivning. Hur skall en sådan studie se på ämnet statskunskap? Är det en nationell angelägenhet, är det ett eget sammanhållet ämne eller är det en rad olika subdiscipliner? Även om vi i Sverige är angelägna att se ämnet som en sammanhållen disciplin hävdar Hydén att det inte är fallet. Snarare tvärtom är det frågan om en tämligen heterogen samling forskare med en rad olika särintressen som har liten eller ingen kontakt med varandra (2002: 165-167). För att komma vidare har vi valt att se ämnet statskunskap som en sammanhållen disciplin på makronivå.

Metod

För att kunna mäta den internationella omgivningens inflytande på svensk statskunskap har

vi gjort följande: Först har vi räknat referenserna i doktorsavhandlingarna vad avser teori och metod i Göteborg, Lund, Stockholm, Uppsala och Umeå åren 1971 och 2001 (bilaga 1). Vi har valt referenserna beträffande teori och metod helt enkelt därför att de måste betraktas som den centrala delen av varje avhandling oavsett disciplin.² För att kunna identifiera eventuella förändringar mellan olika generationer av forskare valde vi att undersöka åren 1971 och 2001.

Vidare har vi mätt antalet referenser i *Statsvetenskaplig Tidskrift* åren 1971 och 2000. Skälet är den centrala position tidskrifter har när det gäller att spegla vad som kan anses vara viktiga teoretiska och metodiska lösningar (Goldmann 1995: 247). Det är också rimligt att anta att tidskriften utgör det främsta forumet för den vetenskapliga debatten inom svensk statskunskap.

I båda fallen har vi mätt var de refererade texterna blivit publicerade i stället för att se till författarens nationalitet, var vederbörande bor eller akademisk tillhörighet. Här kan dölja sig en källa till skevheter i tolkningen av materialet eftersom en svensk statsvetare kan tänkas publicera alla sina arbeten i ett annat land och därmed göra gällande att det råder ett extremt beroendeförhållande till utländska texter när det inte alls är fallet. Andra indikatorer, t.ex. en författarens nationalitet, är emellertid också problematiska i så motto att böcker publicerade av en svensk statsvetare, som bedriver sina studier vid ett amerikanskt universitet och som finansieras helt och hållet därifrån, knappast kan räknas som svensk forskning.

För det tredje har vi skickat en enkät till professorerna i statskunskap vid de fem äldsta universiteterna i landet. Enkäten behandlar frågor om vilka tidskrifter som professorerna finner bäst och mest angeläget att ta del av, vilka konferenser de reser till och vilken kontaktyta de har till forskning i andra länder, vilka projekt de deltar i och hur ofta de kommunicerar med sina forskarkollegor i projekten (bilaga 2).

Vi anser att dessa tre mätningsområden är tillräckliga för att ge en klar bild av den internationella påverkan som svensk statskunskap är utsatt för. Genom att mäta referenserna i doktorsavhandlingarna ser vi hur unga forskare och deras handledare ser på vad som kan anses vara en

relevant och viktig källa. Genom att mäta referenserna i *Statsvetenskaplig Tidskrift* får vi en uppfattning om varifrån de mer etablerade forskarna i den vetenskapliga debatten får sina influenser. Genom frågeformulären till professorerna får vi veta hur de värderar sina inspirationskällor.³

Vi har gjort följande analytiska indelning av forskningsvärlden inom statskunskap: Sverige, övriga Norden, Tyskland, Storbritannien, övriga Europa, USA och övriga världen. Att Norden finns med som kategori baseras på att det finns en lång gemensam historia och att länderna har en språklig gemenskap. Båda faktorerna ger anledning att anta att det borde finnas ett relativt starkt samband mellan forskarna i Norden eftersom universitetens utveckling har varit parallell i flera fall. Tyskland har också en historisk bindning till den vetenskapliga utvecklingen generellt i Sverige. Inte minst inom statskunskapen och särskilt tänker vi då på utvecklingen av statsbegreppet. Storbritannien som region motiveras av att engelskan har en så stark ställning bland svenska akademiker i allmänhet. Dessutom har Storbritannien en stark vetenskaplig tradition med erkända tidskrifter. Övriga Europa kan förefalla som en väl generell region men vi menar att ECPR har betytt mycket för statskunskapens utveckling och bidragit till att föra samman forskare från Europas alla hörn. USA är egentligen självklar som region mot bakgrund av vad vi redan framfört.

Internationell påverkan på svensk statskunskap

Internationell påverkan i svenska avhandlingar

Vi har mätt hur den internationella påverkan kommer till uttryck i doktorsavhandlingarna åren 1971 och 2001. Tabell 1 visar att särskilt teorin starkt påverkas av internationella källor. Endast 18 procent av referenserna avseende teorin kom från forskning publicerad i Sverige år 2001. Däremot stod USA ensamt för 43 procent och om man lägger till Storbritannien stod dessa engelskspråkiga stater för hela 72 procent.

Tabell 1. Procentandelen referenser per region avseende teori och metod i svenska statsvetenskapliga avhandlingar åren 1971 och 2001.

	År	Sverige	Övriga Norden	Tyskland	UK	Övriga Europa	USA	Övriga världen	Summa
Teori	1971	24.8	6.8	5.9	8.1	2.2	51.8	0.4	100 (N=222)
Teori	2001	18.1	3.7	2.1	29.4	2.1	42.8	1.8	100 (N=893)
Metod	1971	36.3	6.1	-	6.8	0.8	50.0	-	100 (N=132)
Metod	2001	30.3	3.4	0.9	23.9	3.8	35.8	1.9	100 (N=472)

Tyskland och övriga Europa hade ungefär lika många referenser som de nordiska staterna. Övriga världen hade ungefär hälften så många referenser eller 2 procent vad avser teoriavsnitten i avhandlingarna.

Om vi jämför med resultaten från avhandlingarna för trettio år sedan ser vi två skilda mönster. För det första har de svenska referenserna minskat från 25 till 18 procent, vilket visar att de svenska avhandlingarna har en något större internationell influens än för trettio år sedan. För det andra uppvisar den internationella påverkan på teoriavsnitten en lite större variation än för en generation sedan. Referenserna från Storbritannien har tredubblats under de senaste tre decennierna medan USA, övriga Norden och Tyskland visar en tillbakagång.

Beträffande metodavsnitten finner vi att ungefär en tredjedel av referenserna 2001 är från svenska källor. Vi drar därav slutsatsen att svenska doktorander är mer benägna att använda svenska texter när de utvecklar sina metoder är när det gäller teorin. Men det är fortfarande en betydande påverkan från Storbritannien och USA. 36 procent av referenserna kom från amerikanska källor och 24 procent från brittiska, vilket gör sammanlagt 60 procent. Influenzen från andra regioner är också här liten. Bara cirka 10 procent av referenserna avseende metod kom från alla övriga regioner. Det kan påpekas att Tyskland överhuvudtaget inte förekommer bland metodreferenserna 1971 och noterar 0,9

procent 2001. Övriga Norden har tappat från 6,1 till 3,4 under de gångna trettio åren.

De engelskspråkiga regionerna ökar sitt inflytande mellan undersökningsåren och särskilt är det märkbart inom teorin. Sammantaget hade USA och Storbritannien 60 procent av referenserna 1971 och det har ökat till dryga 72 procent trettio år senare. Skälet är att Storbritannien mer än tredubblat sin andel! Även om det utländska inflytandet är större avseende teorin är det en massiv källhänvisning till engelskspråkig litteratur vi talar om beträffande både teori och metod – och tendensen är stigande.

Det internationella inflytandet i *Statsvetenskaplig Tidskrift* 1971 och 2000

Vi har också undersökt hur referenserna ser ut i *Statsvetenskaplig Tidskrift* vid två tillfällen med så många år emellan att en tydlig tendens borde vara avläsbar. Det var en av våra utgångspunkter. Det skall genast påpekas att antalet referenser i artiklarna i *Statsvetenskaplig Tidskrift* har ökat kraftigt. Antalet referenser är mer än fyra gånger större år 2000 än 1971. Vi vet inte riktigt hur vi skall tolka detta faktum. Men det finns åtminstone några förklaringar. Det är, t.ex., mycket lättare idag att komma över referenser på främmande språk är det var 1971. Vidare vet vi att antalet möjliga referenser har ökat dramatiskt eftersom det finns betydligt flera källor idag än för trettio år sedan.

Tabell 2. Procentandelen av referenser per region i *Statsvetenskaplig Tidskrift* åren

År	Sverige	Övriga Norden	Tyskland	UK	Övriga Europa	USA	Övriga världen	Summa
1971	36.3	8.9	2.1	8.4	1.6	40.1	2.6	100 (N=190)
2000	37.9	2.0	4.4	25.7	5.8	23.8	0.4	100 (N=803)

I alla händelser är det mönster vi ser i *Statsvetenskaplig Tidskrift* tämligen lika det vi fann i avhandlingarna (tabell 2). Det internationella inflytandet är stort även om de svenska referenserna i tidskriften uppgår till en tredjedel. Vi skall emellertid genast påpeka att urvalet skiljer sig mellan avhandlingarna och tidskriften. Bland avhandlingarna skiljer vi mellan teori, metod och empiri. Det gör vi inte i tidskriften och det kan medföra att beroendet av svenskt material i artiklarna kan ha fått en större genomslagskraft. Med andra ord kan en svensk artikel med utländska referenser beträffande teori och metod i den empiriska delen var helt inriktad på svenska förhållanden och den vägen får vi en övervikt av svenska källor.

Också här är det påfallande hur starkt referenserna från brittiska källor ökat. En tredubbling har ägt rum under de knappa trettio åren. Tillsammans med USA betyder det vid båda mätningstillfällena att drygt hälften av alla referenser kommer från dessa båda stater. USA dominerar kraftigt 1971 men tappar sedan mer än femton procentenheter till år 2000 medan Storbritannien ökar. Sverige håller sin andel relativt oförändrad runt en dryg tredjedel. Tyskland fördubblar sin del och Norden förlorar stort.

Det internationella inslaget bland referenserna i *Statsvetenskaplig Tidskrift* är och förblir starkt. Det skall genast påpekas att vi hade väntat oss en kraftigare ökning mellan de båda mätningarna. Men förhållanden är tämligen stabila med undantag för den kraftiga och egentligen lite överraskande omfördelningen mellan amerikanska referenser och brittiska. Liksom i undersökningen av avhandlingarna är det samma mönster som går igen. Britterna ökar och amerikanerna är på

reträtt, men tillsammans håller de ett kraftigt grepp om referenserna för svenska statsvetare.

Professorernas internationella förbindelser

För att underbygga vårt material ytterligare har vi skickat en enkät till de tjugosju professorerna vid de fem äldsta universiteten i landet. Vi ville bland annat veta hur professorernas internationella förbindelser ser ut, vilka tidskrifter de läser och vilka konferenser de anser viktigast att besöka. Allt i akt och mening att stärka de klara tendenser vi har kunnat se i fråga om avhandlingarna och *Statsvetenskaplig Tidskrift*. Av de tjugosju tillfrågade svarade endast elva! Det ger en svarsfrekvens på 40,7 procent och gör att svaren måste tolkas med en viss försiktighet.

Utän att pressa resultaten kan vi konstatera att de professorer som svarat stärker vad vi redan funnit bland doktorander och artikelförfattare. Svensk statskunskap är starkt beroende av internationell forskning. Professorerna läser oftare angloamerikanska tidskrifter än svenska, de rangordnar angloamerikanska tidskrifter högre än svenska vad anser den vetenskapliga standarden. De uppskattar mer de internationella konferenserna än de nationella. Men intressant nog samarbetar de mer nationellt än internationellt och de värderar samtidigt det nationella forskningssamarbetet högre än det internationella!

För att kunna mäta tidskrifternas värde för professorerna har vi använt oss av kriterier som statsvetare före oss har skapat. Professorerna kunde bedöma en tidskrifts originalitet, värde för teoriuppbyggnaden inom ämnet och kvalitet (Crewe och Norris 1991, Norris och Crewe

Tabell 3. Procentandelen av de tidskrifter som läses oftast av svenska statsvetarpro-

År	Sverige	Övriga Norden	Tyskland	UK	Övriga Europa	USA	Övriga världen	Summa
2001	8.3	8.3	-	29.2	4.2	37.5	12.5	100 (N=24)

1993, Giles m.fl. 1975, 1989). Under varje kriterium fanns en skala graderad från 0 till 10.

Dominansen från de engelskspråkiga tidskrifterna är mycket påfallande (tabell 3). Hela 66,7 procent av de tidskrifter professorerna helst läser är engelskspråkiga. Resultatet understryker i stort det vi sett hittills. Ett annat starkt intryck är att det råder en betydande splittring mellan de professorer som svarat. Deras val av tidskrifter är mycket omfattade. Det indikerar den höga graden av specialisering som råder inom disciplinen. Av totalt 24 valda tidskrifter som läses regelbundet av professorerna är det endast två (!) som läses av mer än två av dem. Den stora mängden subdiscipliner eller specialområden som utvecklats har praktiskt taget utan undantag en egen tidskrift. De enda två tidskrifter som valdes av mer än två professorer är de som publicerar "allmän statskunskap": *American Political Science Review* (7) och *European Journal of Political Research* (5), vilket tyder på att de är särskilt viktiga för en bredare krets av professorerna (vi redovisar (tabell 4) endast de tidskrifter som valts av mer än två professorer). Sju av elva läser den amerikanska tidskriften och den har också hög ranking även om det är tämligen jämnt mellan de mest eftertraktade.

Överraskande är att *Statsvetenskaplig Tidsskrift* inte läses regelbundet av fler av de inhemska professorerna. Tabellen bekräftar i övrigt det vi tidigare sett. Teoribildningen får ingen eller liten näring av forskningen i det egna landet ef-

tersom så få av professorerna tycks läsa och få teoretiska impulser ifrån den nationella tidskriften. Utan influenserna från de angloamerikanska källorna kan man undra hur det skulle stå till med svensk statskunskap. Intressant är också att det inte finns några tidskrifter på andra språk. Tyska och franska finns inte representerade bland de tidskrifter som minst två professorer läser.

Vilka konferenser besöker de svenska statsvetarprofessorerna? Vad sätter de mest värde på under konferenserna? Vi frågade efter följande kategorier: ny kunskap, nytt samarbete och nya idéer (tabell 5).

Och det är slående hur lite de som svarat uppskattar Statsvetenskapliga förbundets konferenser. Den rankas klart sämst i alla tre kategorierna. Där finner man lite ny kunskap, få nya samarbetsparter och få nya idéer—åtminstone i jämförelse med vad man får med sig från andra konferenser. Det lite överraskande är att den Nordiska Statsvetarkonferensen klassas som den konferens som ger mest i utbyte, tätt följd av den amerikanska och ECPR:s konferenser. Att den nordiska konferensen ger mest i utbyte när det gäller samverkan är kanske inte helt orimligt eftersom språkfrågan är lite enklare att lösa inom Norden. Det samarbetet är ju både internationellt och samtidigt något av hemmaplan. En idealisk lösning för den som vill skaffa en bred internationell samverkan på nära håll. Enligt professorerna utmanas den som kan ta sig iväg till

Tabell 4. Svenska statsvetarprofessorers ranking av ämnesspecifika tidskrifter.

Tidskrift	Värde			Ranking	Ursprungsland
	Originalitet	för teori	Kvalité		
<i>American Political Science Review</i> (N=7)	7.1	6.9	7	21	USA
<i>European Journal of Political Research</i> (N=5)	6	6.4	7.6	20	UK

Tabell 5 Svenska professorers ranking av ämneskonferenser (mellan 0 och 10).

Konferens	Ny kunskap	Nytt samarbete	Nya idéer	Summa
Nordic Political Science Association	6.9	7.1	6.3	20.3
American Political Science Association	6.3	4.6	8.9	19.8
European Consortium for Political Research	6.6	6.4	6.6	19.6
International Political Science Association	6.3	5.3	7.0	18.6
Swedish Political Science Association	4.5	3.0	4.8	12.3

Tabell 6. Svenska professorers ranking av samverkan med kollegor från olika regioner och omfattningen av det samarbetet.

	Sverige	Övriga Norden	Tyskland	UK	Övriga Europa	USA	Övriga världen
Ranking 0-10	7.6	7.1	5.6	5.4	6.7	7.7	6.4
Omfattning i % (N=11)	100	63.6	45.4	63.6	54.5	63.6	45.4

konferenser anordnade av *American Political Science Association* av flest nya idéer.

Sammanfattningsvis söker svenska statsvetarprofessorer nya idéer från USA i första hand och omsätter dem i samverkan med kollegor från närområdet Norden och inte som man skulle kunna tro med dem som givit impulserna. USA förefaller fungera som en stormarknad för vetenskaplig inspiration som kan omsättas här hemma.

Det framgår också av tabell 6 som mäter hur svenska professorer rangordnar samarbetet med andra kollegor och vilken omfattning samarbetet har.

Samtliga professorer som besvarat enkäten

bedriver ett högt värderat samarbete med sina svenska kollegor. I själva verket uppskattar de forskningssamarbetet med de svenska kollegorna nästan lika högt som det med de amerikanska. Omfattningen på samverkan med amerikanska kollegor är lika stor som den med kollegor från Storbritannien och övriga Norden. Samverkan uppskattas mera med de nordiska forskarna än med de brittiska som får den lägsta rankingen av alla samarbeten.

I tabell 7 har vi mätt var svenska professorer publicerar sina forskningsrön. Här kan vi tydligt se hur den internationella publiceringen växer år från år.

Tabell 7. Publiceringen av nuvarande svenska statskunskapsprofessorers artiklar fördelade per region.

	Sverige	Övriga Norden	Tyskland	UK	Övriga Europa	USA	Övriga världen	Summa
1960-69	100.0	-	-	-	-	-	-	100 (N=4)
1970-79	42.7	25.0	-	25.0	8.3	-	-	100 (N=12)
1980-89	36.5	17.5	-	18.9	18.9	6.8	1.4	100 (N=74)
1990-99	31.3	12.0	2.4	15.8	12.0	24.1	2.4	100 (N=83)
2000-02	23.5	11.8	2.9	17.6	14.7	26.6	2.9	100 (N=34)

Från de elva svarande professorerna publicerades fyra artiklar under den första mättningsperioden. Publiceringen ägde rum endast i Sverige. Inget annat land är representerat. Det kommer först med den andra perioden. Sverige har nära hälften av publiceringarna men i stark tillväxt är Norden och Storbritannien. Bara tolv artiklar handlar det om totalt. Antalet blir väsentligt större under nästa period. Av de 74 artiklarna publicerades en dryg tredjedel i Sverige. Övriga Norden, övriga Europa och Storbritannien har runt 18 procent av publikationerna och för första gången förekommer USA med drygt sex procent. Tyskland har inte förrän perioden 1990-1999 de första publiceringarna, men på en mycket blygsam nivå. Antalet artiklar stiger, men andelen som publiceras i Sverige sjunker stadigt. Däremot växer den starkt i USA och där offentliggörs nu var fjärde artikel av svenska statsvetarprofessorer!

Under den sista mätperioden, som av naturliga skäl är kort, står sig tendensen från perioden 1990-1999. Sveriges andel sjunker till en fjärdedel av de publicerade artiklarna medan USA nu gått om Sverige.

Under de 40 år som vi har studerat ökar den internationella publiceringen kraftigt bland de svarande. Och när väl de första artiklarna blivit publicerade i USA stiger antalet starkt. Att få en artikel offentliggjord i USA är uppenbarligen mycket viktigare än att få den publicerad i Sverige. Publicering i övriga världen växer sakta. Intressant är emellertid hur lite som offentliggörs av svensk forskning i Tyskland. Det borde ligga nära till hands att svenska forskarrön publiceras inom en språkkrets som känner till svenska förhållanden. Antingen är inte tyska tidskrifter intresserade av svenska artiklar eller så får de inga att ta ställning till.

En viktig slutsats är att skriva artiklar blir en allt viktigare syssla för forskarna. Kanske den viktigaste. Överhuvudtaget har det kommit att bli en väsentlig värderingsnyckel för den vetenskapliga kompetensen hos den enskilde forskaren. Det beror naturligtvis på att de vetenskapliga artiklarna ofta genomgår en ordentlig prövning av internationella bedömare innan de trycks.

Avslutning

Vår artikel har visat att svensk statskunskap är starkt påverkad av internationell forskning. Det fanns en påverkan också för en generation sedan, men inte lika stark. Problemen (och lösningarna av dem) förlorar sina nationella förtecken i en takt som vi kanske inte tidigare trott eller velat erkänna. Det verkar finnas mindre av nationella problem med en särart som gör dem specifika. Genom gränsernas perforering öppnas de mest slutna av våra politikområden, därmed blir frågeställningarna generellare och intressantare för en internationell analys. Men en svensk statsvetare ser förmodligen mer svenska problem att ta sig an än en som kommer från en annan kulturkrets. Dock är vår slutsats att potten av problem, samt teorier och metoder för att lösa dem, blir mer internationell för varje dag som går.

Det har befarats att svensk statskunskap skulle gå förlorad i flodvågen av internationell forskning. Så uppfattar vi inte saken. Vi ser en positiv trend i det vi kunnat utläsa. Allt mer av det vi gör har intresse också för en internationell marknad. Allt fler artiklar skrivs och allt fler publiceras i internationella tidskrifter. Det är en god utveckling, enligt vår mening. Att den amerikanska statsvetenskapen skulle sluka den svenska kan vi inte bekräfta. Det kanske mest iögonfallande med vår undersökning är att den amerikanska dominansen ser ut att ha brutits till förmån för ett större brittiskt inslag. Klart är emellertid att den engelska språkdominansen är påfallande.

Vi vill fästa uppmärksamheten vid att det kanske är språket engelska som är den internationella vinnaren snarare än något specifikt land. Engelskan är möjlig att använda i kontakten med allt fler forskare från allt fler länder. Genom att referera till och använda en vidare krets av forskare för avhandlingar och artiklar får vi alla en bredare bas att arbeta med i våra empiriska studier av samhällsförändringen. Mycket är fortfarande starkt influerat av USA, men det blir enligt vår mening allt mer riktigt att tala om en angloamerikansk axel som allt flera anknyter till i allt fler länder och där språket är den sammanbindande faktorn för att komma åt den växande mängden av teori- och metodlösningar.

Beträffande ämnets homogenitet kan vi se något som kanske är mera svårtolkat. Riktigt vad statskunskap skall stå för idag är oklart. Kärnan i ämnet finns nog fortfarande men antalet subdiscipliner växer fort. Vi ser det på de tidskrifter som professorerna hänvisar till. Också på de olika universiteten runt om i världen kommer ständigt nya inslag som tenderar att bli egna ämnen. Rankingen av tidskrifter visar att det är lätt att se den "egna" specialtidningen och det sätt på vilket den behandlar problemen som viktigare än de tidskrifter som vill vara generella och övergripande. Det kan bli svårt i framtiden för ett litet land att hålla en hög standard på en tidskrift med ett mera generellt innehåll.

Men vi tror inte svensk statskunskap är hotad till livet, den kan mycket väl komma att överleva som egen disciplin. Det kommer dock sannolikt att kräva en återupplivad identitetskänsla och vilja till sammanhållning mellan allt fler och allt mer specialiserade subdiscipliner. Hur det skall åstadkommas undandrar sig dock vår bedömning. Det finns säkert flera faktorer, men vi tror att det måste kännas som en angelägenhet att samsas om kriterierna för en hög kvalitet på den egna tidskriften. På så vis kan *Statsvetenskaplig Tidskrift* komma att fungera som ett förenande nationellt debattforum, liknande de tidskrifter av "allmän karaktär" som professorerna läste regelbundet. Som det nu är verkar emellertid få av de mest framträdande statsvetarna vara intresserade av att publicera sig nationellt men problemet kvarstår: en tidskrift blir inte bättre än sina bidrag. Där har alla statsvetare ett ansvar.

Erik Hedenström
Lars-Inge Ström
Jan Ångström

Noter

1. Delar av resultaten i denna undersökning kommer ifrån Erik Hedenströms D-uppsats i statsvetenskap som lades fram vid Mitthögskolan, Östersund under höstterminen 2002.
2. Vi har skiljt teori och metod från den empiriska delen av avhandlingarna eftersom den i allt för stor

utsträckning blir beroende av vilket ämne som doktoranden har valt att studera. Det skulle kunna påverka resultatet av undersökningen eftersom svenska avhandlingar i så stor utsträckning handlar om svenska förhållanden. Mellan åren 1979-1996 analyserade svenska statsvetenskapliga avhandlingar i mer än hälften av fallen svenska problem (Larheden 1999).

3. Det är emellertid viktigt att betona att vi inte har tagit hänsyn till hur en referens har blivit använd i t.ex. en avhandling. Poneera att avhandlingen namnger ett tiotal referenser från USA som kritiserar och därefter bygger hela sin analys på två svenska artiklar. I detta exempel så skulle det synas vara att avhandlingen varit till största delen influerad av amerikansk statsvetenskap medan det snarare är de svenska referenserna som betytt mest för t.ex. teoriutvecklingen i avhandlingen. Vi vill emellertid mena att även denna avhandling är påverkad av de amerikanska referenserna dels eftersom de idéer som de amerikanska referenserna för fram ansågs betydelsefulla nog att bemötas och dels eftersom detta kontinuerliga kritiska tankeutbyte är funktionell verksamhet. Påverkan – eller *inflytande* – fungerar ju inte bara i positiv riktning utan även en text som kritiserar kan ju sägas ha påverkat. Ett praktexempel på detta är Samuel Huntingtons texter om civilisationernas kamp, där knappast någon helhjärtat stödjer Huntington men han har ändå lyckats påverka den vetenskapliga agendan. Genom att mäta frekvenser får vi alltså fram en trovärdig bild på internationellt inflytande över den svenska statsvetenskapliga diskursen.

Litteraturlista

- Anckar, D, 1991. Nordic Political Science: Trends, Roles, Approaches, *European Journal of Political Research* 20:3-4, 239-261.
- Crawford, R M A. och Jarvis, D S L (eds), 2001. *International Relations—Still an American Social Science? Towards Diversity in International Thought*, Albany, NY: State University of New York Press.
- Crewe, I och Norris P, 1991. British and American Journal Evaluation: Divergence or Convergence?, *PS: Political Science & Politics* 24, 524-531.
- Elvander, N, 1978. The Growth of the Profession 1960-1975: Sweden, s 75-82 i *Scandinavian Political Studies, Yearbook, Volume 12*, Oslo: Universitetsforlaget.

- Giles, M W och Wright, G C, 1975. Political Scientists' Evaluation of Sixty-Three Journals, *PS: Political Science & Politics* 8, 254-257.
- Giles, M W, Mizell, F, och Patterson D, 1989. Political Scientists' Journal Evaluations Revisited, *PS: Political Science & Politics* 22, 613-626.
- Goldmann, K, 1995. Im Westen nichts Neues: Seven International Relations Journals in 1972 and 1992, *European Journal of International Relations* 1:2, 245-258.
- Goldmann, K, 1990. Internationell politik: Problem och möjligheter, s 71-80 i Fridjonsdottir, K (red) 1990, *Svenska samhällsvetenskaper: Utvecklingslinjer, problem, perspektiv*. Stockholm: Carlssons.
- Hoffmann, S, 1977. An American Social Science: International Relations, *Daedalus* 106:3, 41-60.
- Hydén, G, Immergut, E och Underdal, A, 2002. *Swedish Research in Political Science: An Evaluation*. Stockholm: The Swedish Research Council.
- Jönsson, C, 1993. International Politics: Scandinavian Identity Amidst American Hegemony?, *Scandinavian Political Studies* 16:2, 149-165.
- Lakatos, I, och Musgrave, A, (eds) 1970. *Criticism and the Growth of Knowledge*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Larheden, H, 1999. Trender och traditioner inom svensk statsvetenskap, *Statsvetenskaplig tidskrift* 102:1, 25-43.
- Norris, P och Crewe, I, 1993. The Reputation of Political Science Journals: Pluralist and Consensus Views, *Political Studies* 41:1, 5-23.
- Ruin, O, 2002. The Development of Swedish Political Science, s 27-44 i Hydén, G., E. Immergut, och A. Underdal. 2002. *Swedish Research in Political Science: An Evaluation*. Stockholm: The Swedish Research Council.
- Waever, O, 1998. The Sociology of a Not So International Discipline: American and European Developments in International Relations, *International Organization* 52:4, 687-727.
- Westerståhl, J, 1990. Om forskning och forskningsresultat i statsvetenskap, s 64-70 i Fridjonsdottir, K (red), 1990. *Svenska samhällsvetenskaper: Utvecklingslinjer, problem, perspektiv*. Stockholm: Carlssons.
- Wittrock, B, 1992. Discourse and Discipline: Political Science as Project and Profession, i Direkes, M. och Biervert, B (eds), 1992. *European Social Science in Transition: Assessment and Outlook*. Boulder, CO: Westview Press.
- Bilaga 1: Förteckning över undersökta avhandlingar**
- Andersson, H. (2001), *Homo Nordicus? Om danska, norska och svenska tjänstemäns och förtroendevaldas identiteter*, Göteborgs universitet.
- Brändström, D. (1971), *Nomineringsförfarande vid riksdagsval: En studie av partiernas kandidatnomineringar inför 1970 års riksdagsval*, Umeå universitet.
- Bäckstrand, K. (2001), *What Can Nature Withstand? Science, Politics, and Discourses in Transboundary Air Pollution Diplomacy*, Lunds universitet.
- Engelbrekt, K. (2001), *Security Policy Reorientation in Peripheral Europe: A Perspectivist Approach*, Stockholms universitet.
- Garme, C. (2001), *Newcomers to Power: How to Sit on Someone Else's Throne*, Uppsala universitet.
- Goldmann, K. (1971), *International Norms and War between States: Three Studies in International Politics*, Stockholms universitet.
- Gustafsson, R. (2001), *Syntes och design: Den intellektuelle politikern som konstnär*, Lunds universitet.
- Gustavsson, S. (1971), *Debatten om forskningen och samhället: en studie i några teoretiska inlägg under 1900-talet*, Uppsala universitet.
- Hart, T. G. (1971), *The Dynamics of Revolution: A Cybernetic Theory of the Dynamics of Modern Social Revolution with a Study of Ideological Change and Organizational Dynamics in the Chinese Revolution*, Stockholms universitet.
- Hedin, A. (2001), *The Politics of Social Networks: Interpersonal Trust and Institutional Change in Post-Communist East Germany*, Lunds universitet.
- Hierodiakonou, L. (1971), *The Cyprus Question*, Uppsala universitet.
- Jansson, M. (2001), *Livets dubbla vedermödor: Om moderskap och arbete*, Stockholms universitet.
- Jervas, G. E. (1971), *Säkerhetspolitiskt agerande över tiden: Ett försök till formulering av en pre-teori med utgångspunkt från den amerikanska politiken under Kennedy-Johnsonperioden*, Umeå universitet.
- Karlsson, C. (2001), *Democracy, Legitimacy, and the European Union*, Uppsala universitet.
- Kopola, N. (2001), *The Construction of Womanhood in Algeria: Moudjahidates, Aishah Radjul, Women as Others and Other Women*, Stockholms universitet.
- Krantz, P. (2001), *Att färdas som man lär? Om miljömedvetenhet och bilåkande*, Göteborgs universitet.
- Lundqvist, L. J. (1971), *Miljövårdsförvaltning och politisk struktur*, Uppsala universitet.

- Lyckow, B. (2001), *En fråga för väljarna? Kampen om det lokala vetot 1893-1917*, Stockholms universitet.
- Matz, J. (2001), *Constructing a Post-Soviet International Political Reality: Russian Foreign Policy Towards the Newly Independent States*, Uppsala universitet.
- Nordquist, J. (2001), *Domstolar i det svenska politiska systemet: Om demokrati, juridik och politik under 1900-talet*, Stockholms universitet.
- Parker, C. (2001), *Controlling Weapons of Mass Destruction: An Evaluation of International Security Regime Significance*, Uppsala universitet.
- Patoka, W. (2001), *Poland Under Pressure 1980-81: Crisis Management in State-Society Conflict*, Umeå universitet.
- Rabow-Edling, S. (2001), *The Intellectuals and the Idea of the Nation in Slavophile Thought*, Stockholms universitet.
- Sanne, M. (2001), *Att se till helheten: Svenska kommunalpolitiker och det demokratiska uppdraget*, Stockholms universitet.
- Sköllerhorn, E. (2001), *Habermas kommunikativa handlingsteori för studier av miljöpolitik- ett kulturteoretiskt förslag*, Umeå universitet.
- Sundström, M. (2001), *Connecting Social Science and Information Technology: Democratic Privacy in the Information Age*, Lunds universitet.
- Travis, R. (2001), *Air Transport Liberalisation in the European Community 1987-1992: A Case of Integration*, Uppsala universitet.
- Uhrwing, M. (2001), *Tillträde till maktens rum: Om intresseorganisationer och miljöpolitiskt beslutsfattande*, Göteborgs universitet.
- Vedung, E. (1971), *Unionsdebatten 1905: En jämförelse mellan argumenteringen i Sverige och Norge*, Uppsala universitet.
- von Walden Laing, D. (2001), *HIV/AIDS in Sweden and the United Kingdom: Policy Networks*, Stockholms universitet.
- Winnerstig, M. (2001), *A World Reformed? The United States and European Security from Reagan to Clinton*, Stockholms universitet.

Bilaga 2: Enkätfrågor till svenska professorer i statskunskap

1. Vilka tidskrifter läser du regelbundet?

Rangordna de tidskrifter du valt efter originalitet, värde för ny teoribildning, kvalitet eller eventuella andra egenskaper du värderar hos tidskriften mellan 0 (mycket låg) och 10 (mycket hög).

2. Var utges de statsvetenskapliga tidskrifter du väljer att trycka dina artiklar i?

Ange antal artiklar som du har publicerat fördelat på period och geografiskt område.

3. Var är de forskare verksamma som du huvudsakligen samarbetar med för närvarande? Med samarbete menar jag t.ex. gemensamma forskningsprojekt.

Rangordna samarbetets betydelse för din forskning mellan 0 (inget samarbete) och 10 (mycket betydelsefullt).

4. Hur många år har du varit involverad i de nuvarande samarbetena?

5. Generellt sett, hur ofta har du kontakt med dem som du samarbetar med för närvarande?

6. Har du varit delaktig i gemensamma forskningsprojekt med forskare i Sverige eller andra länder under de senaste decennierna?

7. När, och hur ofta, besökte du följande konferenser?

8. Vad ger dessa konferenser dig som forskare? Rangordna mellan 0 (mycket låg) och 10 (mycket hög). Ange eventuella egna alternativ.

9. Övriga synpunkter